

De Graankorrel die moet sterven

Overwegingen bij de Kruisweg van Aad de Haas in de Sint-Cunibertuskerk te Wahlwiller

Voorwoord

Het is maar een bescheiden kerkje, de Sint Cunibertuskerk in het Zuidlimburgse Wahlwiller, maar het heeft een lange geschiedenis. De kerk dateert uit de eerste helft van de twaalfde eeuw. Het is nog steeds een gaaf voorbeeld van een zaalkerkje in romaanse bouwstijl. Meer dan door haar ouderdom is de Sint Cunibertuskerk bekend geworden door de schilderijen van Aad de Haas. In de jaren 1946 en 1947 heeft deze kunstenaar het interieur van de kerk voorzien van bijzondere wandschilderingen en daarbij 16 kruiswegstaties op aparte panelen. Deze kruisweg leidde direct tot zeer verdeelde reacties. De critici, die de schilderijen niet realistisch genoeg vonden, wisten gedaan te krijgen dat ook vaticaanse kringen een veroordeling uitspraken over het werk van Aad de Haas. De bisschop van Roermond mgr. G. Lemmens besloot vervolgens dat de kruiswegstaties uit de kerk verwijderd moesten worden. Op GoedeVrijdag 1949 droeg Aad de Haas eigenhandig de kunstwerken de kerk uit. Pas in 1980 zijn ze na de restauratie van kerk en muurschilderingen weer op hun oude plaats terug gekeerd. Algemeen worden de kruiswegstaties nu gewaardeerd als prachtige voorbeelden van religieuze kunst, met een grote dramatische lading. Mgr. F. Wiertz, de huidige bisschop van Roermond noemde de kruisweg 'zijn droom van de verrijzenis'.

In dit boekje vindt u naast afbeeldingen van de kruisweg meditatieve teksten ter overweging. De teksten zijn in opdracht van de KRO door Andries Govaart geschreven voor een lijdensmeditatie rond de kruiswegstaties van Aad de Haas. De RKK/KRO-televisie in Nederland en de KTRO in België hebben deze meditatie uitgezonden op GoedeVrijdag 1998, ook onder de titel 'De Graankorrel die moet sterven'.

Christus wordt door Judas verraden

Die mij zal overleveren nadert al.
In een tuin, een schemer gaarde met gebogen bomen
- ach, olijven, je smaakt me niet meer -
komt judas op Jezus af,
hij komt van de linker kant,
hij treedt op hem toe, de hand geheven
de mond getuit voor een gebaar van intimiteit, een kus.
De kus van verbondenheid wordt de kus van verraad.
Jezus beweegt niet, hij loopt niet weg,
hij staat met de handen open
hij ondergaat het verraad.
Kome wat komen moet.

Statie 1

Christus verschijnt voor Pilatus

Alsof niemand weet heeft van wat hier gebeurt.
Een vossehondje ligt in de hoek, klein, argeloos.
Een kind met grote ogen houdt een schaal vast
en een man, een gezeten man, wast de handen.
Hij kijkt naar de mens die voor hem staat, hij ziet hem.
Jezus staat rechtop, zonder voorbehoud.
Als je zijn handen ziet, laat hij een leven achter zich.
Het pleitgestoelte, de zetel van de verdediging is leeg.
Jezus kijkt naar Pilatus die hem overlevert
en zijn handen wast in onschuld.
Tussen Pontius Pilatus en Jezus staat een hek, een
afscheiding.
Vanaf hier begint de kruisweg.

Statie 2

Christus begint aan de kruisweg

De stoet staat klaar
De beul met de zweep, de gedrongen gestalte,
legt met vaste hand Jezus het kruis op.
En Jezus neemt het kruis op zich.
Waar dwarsbalk en martelpaal elkaar kruisen is het hoofd
van Jezus,
hij draagt een doornenkroon:
een koning, maar niet van deze wereld.
Er is licht rond dat kruispunt.
Een kleine gestalte, een kind, een mens zonder aanzien,
kijkt op en heeft hoop: bent u het op wie wij wachten?
Of is het nieuwsgierigheid: zal deze mens het redden?
De weg loopt af.

Statie 3

Christus valt voor de eerste maal

Wie is die mens die toekijkt,
zonder een hand toe te steken,
zonder beweging, onbewogen?
Jezus is gevallen
een mens ligt bedolven onder het kruis,
de graankorrel die moet sterven.
De hand reikt nog naar de beul,
maar ook de soldaat kijkt toe
en wacht tot de man onder het kruis opstaat.
De enige beweging komt van de vogels, de raven,
de boden van de dood.

Statie 4

Christus ontmoet zijn moeder Maria

De kruisboom is afgebroken van de tronk,
maar wie zijn ogen durft te geloven ziet een twijg ontspruiten.
Een gestalte achter Jezus heeft zijn handen op het kruis,
maakt het nog zwaarder, een beul, een meeloper.
En Jezus, koning met de pijnlijke kroon,
gehuld in een goudgele glans, gaat verder.
Zijn weg kruist die van Maria, zijn moeder onder een sterrenboom,
ze bidt, haar handen uitgestrekt.
Ze heeft haar zoon gebaard, een pijnlijke verlossing.
Hij gaat nu de weg van pijn, ons ter verlossing.
Een hondje kijkt toe, een heidenhondje? Wij?

Statie 5

Christus krijgt hulp van Simon van Cyrene

Er is er een die steunt
die daadwerkelijk Jezus in zijn lijden ondersteuning geeft.
Simon van Cyrene loopt achter Jezus aan
en draagt mede zijn kruis.
Hij neemt het niet over, hij neemt het niet af,
hij lost niets op, maar hij blijft Jezus nabij.
Er wordt gezegd dat hij gedwongen werd.
Maar nu, nu hij het kruis tracht te verlichten, loopt hij rechtop.
De mogelijkheid van een mens, niet groots en meeslepend,
maar beter dan aan de kant staan
en met open mond en oe's en aa's toekijken.
Ook al had hij een duwtje nodig, Simon van Cyrene bloeit op.

Statie 6

Christus wordt liefdevol bejegend door Veronica

Alsof het in de coulissen plaats vindt,
een pauze, de weg stop even, stil,
een ruimte van troost, een vrouw die nabij is.
Haar handen dragen een doek, een kostbaar doek.
Ze geeft troost, Jezus mag kleiner zijn, de minste.
Zij geeft troost
maar neemt het geteisterde gezicht niet weg,
ze onttrekt het niet aan ons zicht,
De gemartelde kijkt ons aan.
Wat nog niet gebeurde, wij zien Jezus in het gezicht.
Een verwonderd kind kijkt toe, de kleinste.
Je kijkt naar deze grote vrouw, naar deze kleine man,
naar deze stille troost.

Statie 7

Christus valt voor de tweede maal

Verbazing tekent de toeschouwer,
de hand op het hart: kan ik mijn ogen geloven, zie ik dit echt?
Opnieuw is Jezus gevallen, languit ligt hij op de aarde.
Maar nu valt het kruis niet op hem,
hij valt op het kruis.
Het is net alsof hij het kruis omarmt, het kruis kust.
Hij is groter dan dit lijdensinstrument,
zijn liefde is omvattender dan het geweld van de machtigen.
Zijn ontwapende omgang met het kruis
doet de soldaat dichterbij komen
en de hand uitsteken.
Boven Jezus die het kruis omhelst zweeft een vogel.

Statie 8

Christus spreekt de wenende vrouwen toe

Drie vrouwen, een tronk, een levende boom en Jezus met het kruis.
Een vrouw staat achter Jezus,
een vrouw met lang haar en een gesloten parasol.
Ze hoeft zich niet te beschermen tegen de felle zon,
het licht lijkt te verdwijnen.
Maar Jezus staat daar
met een sprekend gebaar voor de twee vrouwen.
Hij heeft het kruis haast achteloos op zijn linkerschouder.
Troost hij de vrouw met de doek?
Om hem hoeven zij niet te huilen.
Wat hen en hun kinderen zal overkomen is onvoorspelbaar erger.
Je zou willen dat je nooit geboren was,
je zou willen dat je nooit gebaard had,
dat nooit meer de zon opging.

Statie 9

Christus valt voor de derde maal

De bomen buigen zich en wijzen naar de aarde,
daar ligt hij, Jezus, gevallen ten derde male.
Of buigen zij zich over Jezus, ter bescherming, wie doet dat anders?
Of buigen zij voor Jezus,
die hier helemaal samenvalt met het kruis.
Hij ligt daar in de verlatenheid,
niet meer dan een worm,
de handen uitgestrekt, maar er is niemand die hem troost.
Niemandslaan, geen hond die naar hem omziet,
alleen de aarde is barmhartig.
Zijn lichaam neemt de vorm van de aarde aan,
eigenlijk is het afgelopen,
als mest ligt hij op de akker,
de aasvogels zijn er niet voor niets.

Statie 10

Christus wordt ontkleed

Kaal, geen bomen meer,
zelfs geen schepping die treurt.
Alles wordt hem afgenomen voor de ogen van een kind:
voor de ogen van de zegevierende beul wordt Jezus ontmanteld, ontkleed.
Kwetsbaar tot op de huid.
Het kind heeft meer oog voor de beul
die speelt met het bezit van de rechtvaardige.
Hij maakt het kleed van de weerloze mens tot inzet van het lot.
Hij speelt een spel, hij werpt de steen,
maar wordt zelf gevangen in een gesloten cirkel.
Jezus ziet hem aan.

Statie 11

Christus wordt gekruisigd

Een mens gebogen over de voeten van Jezus.
Het is een haast teder gebaar, als we niet zouden weten
dat Jezus hier wordt vastgenageld op zijn kruis.
Hij mag nog niet rusten in de aarde,
het spel moet ten einde toe gespeeld worden.
De beul kijkt toe geharnast, gehelmd, gewapend.
Jezus ligt daar als een kind, zonder macht, zonder aanzien.
Hij kijkt ons aan, open, direct en zonder voorbehoud.
Wat zegt hij mij, wat vraagt bij?

Statie 12

Christus sterft aan het kruis

Geen andere boom dan de kruisboom,
met daaraan Jezus, languit.
Het kruis staat geplant in de aarde, het komt op uit de aarde.
En Jezus komt aan het kruis tot ware grootte:
met de voeten op de aarde,
met de handen reikend naar de hemel.
Maria en Johannes staan onder het kruis.
Jezus spreekt zijn moeder aan, zijn oog valt op haar.
Vrouw, zie daar uw zoon.
En tot de geliefde leerling: zie daar uw moeder.
Jezus schept een nieuw zinsverband,
aan het kruis verbindt hij hen met elkaar.

Statie 13

Christus wordt van het kruis afgenomen

De schoot van de moeder die ooit leven baarde
draagt nu het dode lichaam.
Jezus is van het kruis afgenomen
en Maria treurt, met het uitgeputte lichaam van haar kind op schoot.
Zij omarmt het met een hand op de borst en een hand onder de armen.
Het hoofd van Jezus wordt vastgehouden, door Johannes?
Deze mens, Jezus en Maria zijn verbonden met elkaar,
tussen hen is een nieuw licht.
Opnieuw een twijg aan de tronk van Jesse
Zonder lichaam, recht en krachtig staat het kruis in het midden.
Het is volbracht,
alleen een touw herinnert aan de gehangene.

Statie 14

Christus wordt ter aarde besteld

In de beschutting van een tuin met fiere bomen
wordt het lichaam van Jezus in het graf gelegd.
Vier mensen staan gebogen over het lichaam.
Een man met een tulband, een vrouw met een hoed
en twee houden het lichaam in de doeken vast,
alsof ze het wiegen.
Je zou kunnen denken aan een geboorte,
een nieuwe mens.
Maar eerst moet de graankorrel begraven worden.
Het lichaam van Jezus heeft de vorm van een maiskolf
met korrels in rijen.
Gaan ze verloren of zullen ze vrucht dragen?
Dertig-voudig, zestig-voudig, honderd-voudig?

Statie 15

Christus verrijst uit het graf

Louter licht,
een lichtgestalte, een lichaam, een engel, een god?
Reikend naar boven.
Ontstegen aan deze aarde, begaan met ons lot,
niet vastgehouden door de duistere machten.
Een zwart gat als gevaarlijke herinnering
Twee verkrampde bewakers liggen daar, geworpen op de aarde,
ze bewaken de leegte.
Ze liggen voor dood
De Levende woont in het Licht,
ons toegenegen, gericht op God.

Statie 16

